
PODNIKATEĽSKÉ PRÍLEŽITOSTI MLADÝCH V EÚ

ÚVOD

Mladí ľudia na ceste do dospelosti musia čeliť rôznym výzvam, ale neexistuje väčšia výzva ako nájsť si uspokojivú prácu. Podnikanie sa považuje za jedno z možných riešení nezamestnanosti mladých ľudí. Rozhodnutie založiť si podnikanie vychádza z predpokladu, že ekonomická sebestačnosť jednotlivcov bude pretrvávajúť počas ich celého produktívneho veku a bude prispievať k rozvoju nielen rozsahu, ale aj kvality podnikateľskej činnosti v rámci hospodárstva. Cieľom rozvíjania podnikateľských zručností v rámci formálneho aj neformálneho vzdelávania je podporovať kreativitu a inováciu mládeže a jej schopnosť generovať a realizovať nápady v praxi. Mládež však na začiatku podnikateľskej aktivity čelí aj rôznym prirodzeným prekážkam vrátane obmedzeného finančného, ľudského a sociálneho kapitálu.

Tento článok je výňatkom z komplexnej štúdie, ktorá bola vypracovaná v rámci projektu „Inovatívny rozvoj podnikateľských zručností mládeže“ (projekt INDESK), ktorý bol realizovaný s podporou programu Erasmus +. Štúdia ako celok obsahuje prehľad osvedčených postupov, projektov, programov a politík zameraných na rozvoj podnikania medzi mladými ľuďmi v partnerských krajinách a na úrovni EÚ. Skrátená verzia sumarizuje hlavné body štúdie a vyzdvihuje to, čo sa v podpore podnikateľského potenciálu mladých ľudí osvedčilo.

MLADÍ ĽUDIA NA TRHU PRÁCE V RÁMCI EÚ

Mladí ľudia patria medzi znevýhodnené skupiny na trhu práce a sú v centre pozornosti opatrení Európskej únie. V tomto článku sa pod pojmom „mládež“ rozumejú všetci mladí ľudia **vo veku 15-29 rokov**. Podľa údajov Eurostatu bol v roku 2017 podiel mladých ľudí na celkovom počte obyvateľov v EÚ 17,2 %, z toho 6 398 100 mladých ľudí bolo nezamestnaných, čo zodpovedá **13,2 % nezamestnanosti**; z toho 4,2 % mladých ľudí boli dlhodobo nezamestnaní. Miera nezamestnanosti mladých je 7,5 %; 32,5% tvoria mladí zamestnanci s dočasnou pracovnou zmluvou. Z nášho pohľadu je zaujímavé to, že je medzi nimi **2 604 900 samostatne zárobkovo činných osôb**.¹

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/youth/data/eu-dashboard>

Ak sa pozrieme na celú Európu, miera nezamestnanosti mladých dosahuje takmer 19 %. Medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ sú veľké rozdiely v nezamestnanosti mladých ľudí. Napríklad v Španielsku a Grécku je takmer každý druhý mladý človek nezamestnaný, pričom sa nevenuje štúdiu a nezúčastňuje sa ani odborného výcviku, čo má za dôsledok vysoké náklady. V Nemecku je miera nezamestnanosti tej istej cieľovej skupiny len 7 %.²

Napriek aktivitám, ktoré vlády členských štátov a dokonca aj Európa vyvíjajú, pre mladých ľudí je stále veľmi ťažké nájsť si dobré miesto na trhu práce. Nech už sú mladí ľudia akokoľvek motivovaní, v súčasnosti pre nich nie je dostatok pracovných miest.

STRATÉGIE A OPATRENIA NA EURÓPSKEJ ÚROVNI ZAMERANÉ NA PODPORU INTEGRÁCIE MLADÝCH ĽUDÍ NA TRHU PRÁCE

S cieľom riešiť nezamestnanosť mladých ľudí a podnietiť podnikateľského ducha mladej generácie EÚ vytvorila niekoľko kľúčových politík a vlajkových iniciatív, ktoré sa bezprostredne týkajú podnikania mládeže. Nasledujúce programy a stratégie patria medzi kľúčové.

Záruka pre mladých³

Európska Záruka pre mladých je záväzok členských štátov EÚ zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia do 25 rokov získali kvalitnú ponuku na učňovské, odborné alebo ďalšie vzdelávanie, alebo zamestnanie vyhovujúce ich schopnostiam a skúsenostiam do štyroch mesiacov od začiatku ich nezamestnanosti alebo po ukončení školskej dochádzky. Od januára 2014 využilo program Záruky pre mladých 16 miliónov mladých ľudí a 10 miliónov z nich prijalo ponuku, pričom väčšina z ponúk boli ponuky zamestnania. Približne dve tretiny mladých ľudí, ktorí ukončili program Záruky pre mladých v roku 2015, prijalo ponuku zamestnania, vzdelávania, odbornej prípravy alebo učňovskej prípravy.⁴

Iniciatíva na podporu zamestnanosti mládeže⁵

Iniciatíva na podporu zamestnanosti mládeže (angl. skratka YEI) je jedným z hlavných finančných nástrojov EÚ na podporu implementácie programu Záruky pre mladých. Táto

² [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_\(%25\)_T1.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_(%25)_T1.png)

³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079>; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1090&langId=en>

⁴ Further information is available at: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4102_en.htm

⁵ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176>

iniciatíva sa začala za účelom poskytnutia podpory mladým ľuďom žijúcim v regiónoch, kde nezamestnanosť mladých ľudí v roku 2012 presahovala 25 %. V roku 2017 bola iniciatíva rozšírená aj na regióny, v ktorých nezamestnanosť mladých ľudí v roku 2016 bola vyššia ako 25 %.

Program YEI je špecificky určený na podporu mladých ľudí, ktorí neštudujú, nie sú zamestnaní a nezúčastňujú sa ani odbornej prípravy (angl. skratka NEET) vrátane dlhodobo nezamestnaných a tých, ktorí nie sú evidovanými uchádzačmi o zamestnanie. Zabezpečuje, aby v tých častiach Európy, kde sú tieto problémy najakútnejšie, mohli mladí ľudia dostať cieleňú podporu. Program YEI umožňuje financovanie

- učňovskej prípravy;
- odbornej prípravy (stáže);
- umiestnenia na pracovisku;
- ďalšieho vzdelávania pre získanie kvalifikácie.

Program EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie⁶

Program zamestnanosti a sociálnej inovácie (angl. skratka EaSI)⁷ je finančný nástroj na úrovni EÚ na podporu vysoko kvalitnej a udržateľnej zamestnanosti, zaručujúci adekvátnu a primeranú sociálnu ochranu, bojujúci proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe a zlepšujúci pracovné podmienky. Program EaSI spravuje priamo Európska komisia. Zahŕňa tri programy EÚ, ktoré sa realizovali samostatne v období 2007-2013, a to PROGRESS, EURES a mikro-financovanie Progress.

Tieto programy tvoria **tri osi** programu EaSI. Tretia os **Mikro-financovanie a sociálne podnikanie**, ktorá sa týka bezprostredne podnikania, má tri špecifické ciele:

- Zvýšiť prístup k mikropôžičkám a ich dostupnosť pre zraniteľné skupiny, ktoré si chcú založiť nové podnikanie alebo rozvíjať svoje podnikateľské aktivity a mikro-podniky;
- Vybudovať inštitucionálnu kapacitu pre poskytovateľov mikro-úverov;
- Podporovať rozvoj sociálnych podnikov, a to najmä uľahčením prístupu k financovaniu.

⁶ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>

⁷ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11158&langId=en>

Akčný plán Podnikanie 2020 – oživenie podnikateľského ducha v Európe⁸

Akčný plán Podnikanie 2020 predložený Komisiou je návrhom činností zameraných na využitie podnikateľského potenciálu Európy, odstránenie existujúcich prekážok a podnietenie zásadných zmien v oblasti kultúry podnikania v EÚ. Jeho cieľom je uľahčiť zakladanie nových podnikaní a vytvoriť oveľa priaznivejšie prostredie pre prosperitu a rozvoj podnikateľov.

Akčný plán Podnikanie 2020 vymedzuje tri oblasti, v ktorých je potrebné zaviesť okamžité opatrenia:

- podnikateľské vzdelávanie a odborná príprava za účelom podporiť rozvoj a zakladanie podnikaní;
- odstránenie existujúcich administratívnych prekážok a podpora podnikateľov v rozhodujúcich fázach podnikateľského cyklu;
- oživenie kultúry podnikania v Európe a výchova novej generácie podnikateľov.

Akčný plán a jeho kľúčové činnosti bude Komisia sledovať prostredníctvom rastu konkurencieschopnosti, priemyselnej politiky a mechanizmov riadenia Small Business Act (angl. skratka SBA). Na úrovni členských štátov je za usmerňovanie implementácie akčného plánu zodpovedný vyslanec MSP, menovaný príslušnou národnou vládou. Akčnému plánu predchádzala verejná konzultácia, do ktorej sa mohli zapojiť všetci občania a organizácie.⁹

Erasmus pre mladých podnikateľov¹⁰

Erasmus pre mladých podnikateľov je cezhraničný program, ktorý podnecuje výmenu podnikateľských a manažérskych skúseností. Výmena sa realizuje v rámci pobytu začínajúceho alebo budúceho podnikateľa u skúseného podnikateľa, ktorý podniká formou malého alebo stredného podnikania (MSP) v inej krajine. Za posledných päť rokov využilo tento program viac ako 2 500 dvojíc podnikateľov.

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=EN>

⁹ <https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan>

¹⁰ <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>

Existujú ešte aj **d'alšie siete a programy mimo EÚ**, ktoré podporujú podnikanie mladých ľudí, pričom za najvýznamnejší sa považuje program **Junior Achievement**¹¹. **JA Worldwide** je globálna sieť pozostávajúca zo 123 krajín, v ktorých majú študenti možnosť prakticky si vyskúšať svoje podnikateľské nápady a schopnosti a založiť si prvé podnikanie na medzinárodnom trhu.

IDENTIFIKÁCIA „AKTÍVNYCH ZLOŽIEK“ POTREBNÝCH NA VYTVORENIE SYSTÉMU PRE ZVÝŠENIE PODNIKANIA MLADÝCH

Vo všeobecnosti platí, že podnikanie musí byť súčasťou učebných osnov odborných aj všeobecnovzdelávacích škôl. Zručnosti ako zmysel pre iniciatívu, kreativita a podobne sa musia rozvíjať v rámci vzdelávacieho systému. Školy musia zároveň zlepšiť prepojenie medzi podnikateľmi a podnikmi. Podnikanie by sa malo považovať za prierezovú činnosť, ktorú musia podporovať rôzne sektory.

Zainteresované subjekty uvádzajú mnohé rôzne aspekty, s ktorými mladí ľudia zápasia pri zakladaní podnikania, ako aj spôsoby, ktorými by sa situácia dala zlepšiť za účelom uľahčenia podnikania, napríklad:

- Zlepšiť vzdelávanie založené na zručnostiach
- Zmena mentality/kultúry podnikania

Ľudia sa boja podnikania a uprednostňujú byť zamestnancami. Podnikanie sa považuje za čosi príliš komplikované alebo príliš riskantné, a preto ak chceme rozvíjať podnikanie, je potrebné zmeniť tento názor na podnikanie;

- Lepší prístup k finančnej podpore

Mladí ľudia nemajú dostatok peňazí na to, aby začali podnikat' a nedostanú sa ľahko ani k bankovým úverom, a preto je potrebné zlepšiť finančnú pomoc určenú špecificky pre mladých;

- Zníženie administratívnych poplatkov;
- Zlepšenie a rozširovanie koučingových služieb.

Tieto služby by sa mali rozšíriť na všetky odborné školy, univerzity a mládežnícke združenia.

¹¹ <https://www.jaworldwide.org/>

Vzdelávanie v oblasti podnikania

Vzdelávanie v oblasti podnikania má mladým ľuďom pomôcť zadefinovať **základnú myšlienku svojho podnikania**, vybrať si **organizačnú formu a rozsah podnikania**, oboznámiť sa s najdôležitejšími poznatkami z oblasti **zdaňovania, financií a účtovníctva**, aby dokázali **komunikovať s obchodnými partnermi** a vedeli si vybrať kolegov. Absolvovanie kurzu by malo prispieť k nadobudnutiu podnikateľských schopností, ktoré sú potrebné na riadenie podniku. Školenia sa zvyčajne realizujú formou modulov a môžu sa realizovať v rámci moderného **kombinovaného vzdelávania vrátane elektronického vzdelávania**.

Základy na podporu **podnikania** by sa mali položiť vo vyšších triedach základnej školy a na **stredných školách** prostredníctvom všestranného rozvoja kompetencií, ktoré jednotlivcom umožnia vydať sa na podnikateľskú dráhu. Formálne vzdelávacie systémy sú zvyčajne pomerne dobre prepracované v oblasti kompetencií týkajúcich sa profesionálnych zručností, ale rozvoj kľúčových spôsobilostí súvisiacich s osobnostnými charakteristikami sa ešte musí zlepšiť (sociálne schopnosti, flexibilita, kreativita, motivácia). Je potrebné podporovať aj neodmysliteľnú transformáciu pedagogickej kultúry a preto je potrebné posilniť:

- pedagogickú činnosť zameranú na študenta
- diferencovanú metodiku
- personalizované spôsoby učenia
- zriadenie samoregulačných stratégií
- variabilné riešenia riadenia učenia
- kooperatívne techniky.

Podnikateľské zručnosti

Úspešní podnikatelia musia nadobudnúť nasledujúce prierezové kompetencie:

- Odborné poznatky z podnikania (v právnej, finančnej atď. oblasti)
- Tvorivosť
- Sociálne schopnosti
- Komunikačné zručnosti
- Organizačné schopnosti
- Manažment času
- Riešenie problémov
- Zmysel pre iniciatívu

- Uvedomovanie si svojich silných a slabých stránok
- Flexibilita
- Motivácia
- Zodpovednosť
- Kritické myslenie
- Rozhodovanie
- Plánovanie
- Samostatnosť
- Efektívnosť
- Zvládanie úspechu a neúspechu
- Manažment rizík
- Vytrvalosť.

Pri rozvíjaní zručností potrebných pre úspešné podnikanie sa odporúča zamerať sa a rozvíjať aj:

- Počítačové schopnosti (IT)
- Jazykové znalosti
- Vlastnú prezentáciu / „Self-marketing“
- Finančnú gramotnosť
- Odborné poznatky z príslušnej oblasti.

Všetky tieto oblasti sa dajú rozvíjať jednoduchšie ako vyššie uvedené všeobecné kompetencie, keďže existuje množstvo kurzov, ktoré pomôžu zdokonaľiť poznatky a zručnosti v konkrétnej oblasti pomerne rýchlo. Na druhej strane si však študenti budú musieť postupne zvyšovať nároky kladené na seba a postupne meniť svoje vzorce správania a osobnostné charakteristiky v procese „učenia sa v praktických situáciách“.

K zvýšeniu podnikateľského potenciálu mladých ľudí môže prispieť aj:

- Členstvo v organizácii/združení mladých podnikateľov
- Krátke, jednoduché a praktické informácie (napr. vo forme video inštrukcie) o možnosti založiť si podnikanie, o povinnostiach podnikateľov a pod.
- Organizovanie bezplatných školení pre nových podnikateľov v rámci spolupráce štátu, verejných organizácií a neziskových organizácií.
- Organizovanie informačných seminárov o možnostiach získania grantov

- Rozvoj kompetencií (napr. komunikačných zručností) štátnych zamestnancov a verejných inštitúcií zodpovedných za poskytovanie informácií o povinnostiach podnikateľov a dostupnosť príspevkov na založenie podnikania
- Podporovanie systému duálneho vzdelávania aj pre malé a mikro-podniky.

Návrhy na zlepšenie situácie v oblasti finančnej podpory:

- Poskytnutie vstupného kapitálu na začatie podnikania prostredníctvom rôznych verejných programov
- Zníženie daňového zaťaženia podnikateľského sektora
- Zníženie administratívneho zaťaženia existujúcich podporných programov.

Odkazy

Erasmus pre mladých podnikateľov (2018). <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>.

Európska komisia (2013). EaSI Nový zastrešujúci program EÚ pre zamestnanosť a sociálnu politiku [online text]. <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11158&langId=en>.

Európska komisia (2013). AKČNÝ PLÁN PODNIKANIE 2020: Oživenie podnikateľského ducha v Európe [online text]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=EN>.

Európska komisia (2018). Program EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) [online text]. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081>.

Európska komisia (2018). Akčný plán podnikanie 2020 [online text]. <https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan>.

Európska komisia (2018). Záruka pre mladých [online text]. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079>.

Európska komisia (2018). Záruka pre mladých v jednotlivých krajinách [online text]. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1090&langId=en>.

Európska komisia (2018). Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých (YEI) [online text]. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176>.

Eurostat (2017). Údaje o nezamestnanosti mladých ľudí, 2007-2016 (%) [online text]. [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_\(%25\)_T1.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Youth_unemployment_figures,_2007-2016_(%25)_T1.png).

Eurostat (2018). EU Dashboard [online text]. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/youth/data/eu-dashboard>.

Junior Achievement (2018). <https://www.jaworldwide.org/>.